

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Propositio tertia. Licitè sequitur Conscientia opinionem probabilem,
desertâ probabiliori.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

§. III.

PROPOSITIO III.

Licitè sequitur Conscientia opinionem probabilem desertâ probabiliori : nisi obstet lex Iustitiæ aut Charitatis, &c.

18. **A**ltera opinionum probabilium oppositio, ex comparatione opinionis probabilis cum probabiliore petebatur. An autem major probabilitas ex majori rationum pondere, an ex plurium aut grauiorum virorum auctoritate existat, perinde id est. Ponamus ergo, vt familiari exemplo, prout cœpimus, insistamus, tunc cum ex æde D. Petri auditur duodecima, medium verò duodecimæ ex D. Pauli, eodem temporis articulo, etiam in D. Andreæ horologio duodecimam designari. Certè si campanæ probabilitatem dant, probabilius jam est, esse quàm non esse duodecimam. Rursus quod à pluribus auctoribus, cætera paribus, asseritur, probabilius id esse censetur; & quod à grauioribus præ eo quod à minùs expertis affirmatur, majus sine dubio habebit pondus; ita & id quod solidioribus nixum est fundamentis. Quæritur nunc, an præceptum sit, siue an Conscientia ita obstringatur probabiliori opinioni adhærere, vt sine peccato nefas sit sequi probabilem; an verò illâ desertâ, hanc possit amplecti, & vt exemplo allato inhæream, statuere in euentu exposito vesci carnibus esse licitum.

19. Nolo huic quæstioni diutiùs inhærere, quod fusè & vbertim eam examinarint præclarissimi Theologi Joannes Sanchez, Baldellus, Castro Palao, Bossius, Pasqualigus, & alii, statuantque, quod reor esse verissimum, nullo modo Conscientiam obstringi, desertâ opinione probabili, ex probabiliori actiones suas componere. Nam si obstringitur, jam sanè præceptum est: nusquam tamen præceptum extat. Et si à Deo aut à naturâ latum dicis, non est sufficienter promulgatum, ac proinde non obligat. Si enim sufficienter est promulgatum, quâ quæso ratione factum est, vt id longè majori Theologorum parti non innotuerit? Nam qui istud asserunt, sunt perpauci; plurimi verò qui eiusmodi

*Exponitur
propositio.*

*Asseritur
proposito
& Probatur
primò
quia præceptum non
est contra-
rium, nisi
non suffi-
cienter pro-
mulgatum.*

di præceptum negant. Sanè qui disertè asserant probabilem opinionem præ probabiliori non esse deferendam, inuenio auctores grauissimos centum quinquaginta quatuor, quorum nomina in Catalogo præcedenti Tractatui subnexo assero, eaque sunt quibus asterisci non præfiguntur. Ne tamen cæteros omnes contrarium docuisse suspiceris; sunt enim ii admodum pauci: sed plerique quæstionem hanc non pertractarunt. Igitur, cum præceptum eiusmodi ad aures tot virorum rem studiosè peruestigantium non peruenerit, sanè manifestum est non satis esse promulgatum, ac proinde non obstringere.

*Probatu
secundò ex
ipsâ aduer-
satorum
sententiâ.*

Deinde cum id sit probabilius quod videtur pluribus, præsertim cum contrariæ opinionis argumentis & rationibus examinatis & rejectis, in vnam conspirant sententiam; profectò cum decies octies ex recensitis plures sint, & auctoritate non minores, imò & majores non pauci, qui expensis omnibus contrariæ partis argumentis, nihilominus probabilem opinionem, in conflictu probabilioris, non esse necessariò deferendam asserunt; jam sanè manifestum est, probabilius longè esse, probabilem opinionem eo casu non esse reiiciendam necessariò. Ac proindè qui ob probabilem campanæ, vt sic loquar, opinionem, carnibus vescitur, aut ob probabilem yri grauis sententiam, restitutionem æris non facit, licèt probabilius sit debere, eum tamen non restituendo, probabiliorem sequi sententiam. Nam licèt probabilior sit, eum ad restituendum obligari, tamen vt acutè monet Joannes Sanchez, vt non restituat duas habet pro se sententias; probabilem vnam, quâ non debere asseritur; alteram autem longè præ contrariâ probabilissimam, quod qui probabilius quidem, non certò tamen debet, possit probabilem sequi sententiam, & statuere se pro eo quod probabilius tantum debetur, ad certam solutionem præstandam minimè obstringi. Itaque cum probabilius longè sit, probabile præ probabiliori semper posse eligi, etiam ii, qui probabiliorem opinionem docent necessariò esse sequendam, fateri debent, non peccare eos qui amplectuntur tantum probabilem; nam hoc licitè fieri longè est probabilius, quàm non licere. Verùm ad planiora & clariora veniamus argumenta.

Ioan. Sanchez disp.
44. select.
n. 72.

*Probatu
tertiò ex*

Et quidem nemo vnus mihi negauerit, eum qui prudenter agit, & præterea certò nouit, sese prudenter agere, minimè sic agendo

21.

do

do peccare. Atqui qui agit quod probabili opinione est licitum, agit prudenter; id enim agit quod iis licitum esse rationibus comprobatur, quæ viris & doctis & prudentibus merito approbantur, alioquin opinio quam sequitur non esset probabilis. Itaque non peccat; nisi si forte aliquando peccatum sit agere prudenter, quod nemo sanus dixerit. Neque id quidquam refert, si eum qui probabiliorem sequitur opinionem prudentius dixeris agere. Nam ut ita sit, certè modò quis prudenter agat, vitio ei verti non potest, quòd prudentiora non adhibeat, sequaturque consilia. Aliud enim prorsus est imprudenter agere, aliud verò non omnem, quæ possibilis est, prudentiam rebus agendis adhibuisse. Neque usquam extat præceptum Dei, quo in omnibus prudentissimâ præscribatur incedendum viâ. Præceptum autem tam graue, sine ratione quæ prorsus sit euidens & demonstratiua effingere, illudque Conscientiæ obtrudere, arbitrium prorsus est, ac proinde non acceptatur. Prudenter agere, naturæ rationisque præceptum est; agere prudentius, est consilii. Consiliorum autem arbitraria est, & libera electio.

*natura opi-
nionis pro-
babilis.*

22. Jam verò ut rationem hanc promoueam; an id est credibile, legem à Deo latam esse, quæ in infinitas hominem angustias adigat, & quæ vix ab vlllo, imò à nemine possit obseruari? Quid enim? certè si probabiliorem in omnibus opinionem sequi debeo ex mente Dei, etiam mihi onus incumbit, diligenter inquirendi quæ opinio sit probabilior. An verò tantum onus humanæ vires ferunt? nam utcumque quis doctus sit & litteratus, opinionemque habeat non probabilem tantum, sed ut sibi tum videtur probabiliorem; tamen cum sciat se falli posse, non tantum momenta causæ ipse expendere, sed aliis etiam examinanda debet dare, ne fortè peccet si aduersa fortàsè probabilior sit opinio. Et cum hodie appareat sæpè minùs probabile, quod heri videbatur longè probabilius, continuo cogetur actionem institutam abrumpere, & toties eam mutare, quoties probabilitatis pondera variantur, aut ipsis incrementi quidquam adiicitur aut detrahitur. Rursus si probabilitas opinionis ex doctorum virorum auctoritate existit; quotiescumque probabilis occurrit opinio, antequam ex eâ Conscientia quid agendum sit decernat, examinare debet quot pro eâ opinione stent auctores, an non plures pro contrariâ. Rursus an æquè graues, & docti; denique an rem

*Probatum
quarid ex
absurdo, mi-
mirum ex
præcepti si
feratur ad
implendis
impotentiâ.*

omnes

omnes pari studio excusserint : ab his enim circumstantiis defumenda est maior minorue opinionum probabilitas. Hæc autem quis ferat ? & hæc à quouis homine, etiam illitterato, perpendenda quis esse dixerit, quæ Theologi quamuis acutissimi aciem fugiunt; aut si non fugiant, superent vires. Profectò legi huic ut satis fiat, non Theologos modò, jurisque omnis peritissimos esse, erit necesse, sed & ingenio doctrinâque Angelos superare. Sanè nihil quidquam rerum in orbe fiet, si tantâ accuratatione examinanda sunt omnia. Et tamen examinanda prorsus sunt, si præceptum sit non agere, nisi quod probabilior fert sententia. Quis autem credat talem legem à Deo homini datam ? Si verò data non est lex, quo pacto obstringimur ?

Obiectioni Vnicum hic restat quod quosdam non modicè torquet, & 23.
verò etiam ab aduersariis inorquetur. Nempè eum qui probabiliori opinione actionem suam moderatur, magis abesse ab *errandi & peccandi* periculo, quàm qui hæc desertâ sequitur probabilem. Periculum autem eiusmodi remouendum esse quantum fieri potest, videtur omnibus esse in confesso.

Respondetur in nostra sententia nullum esse periculum peccandi, licet incurraur periculum errandi. Verùm non difficilis est ad hæc responsio, si ad ea quæ jam 24.
sæpiùs dicta sunt attendimus. Nam ut *errandi* periculum majus sit in eo qui probabilem præ probabiliori opinionem sequitur (quod tamen negare possum; cum sæpè quod probabilius videtur falsum tamen sit; & verum fuisse compertum sit, quòd tantùm erat probabile; prout in multis euentibus, præsertim qui ex testium & ex famæ communis amplitudine dependent, sæpiùs constat euenisse) ut tamen *errandi* periculum majus sit, in eo qui probabili, præ illo qui probabiliori adhæret opinioni; nego tamen majus ab illo, quàm ab hoc, *peccandi* discrimen adiri. Nam uti jam sæpiùs dictum est, neuter vlli prorsus peccandi periculo committitur. Ut quid ergo pericula peccandi comparantur inter se, vbi neutra pars periculum vllum fert ? certa est enim utrimque Conscientia se benè agere & licitè; quamuis probabilius sit vnã opinionem præ alterâ materialiter non errare. Istud enim repetendum est denud; non ita in opinionibus probabilibus agere Conscientiam, ut quidam malè putant; *Judico probabilius aut minus probabile esse mihi comestionem hanc carnis esse licitam; nullo modo; non sic de actione suâ, id est, carniũ comestione, statuere potest Conscientia, ut culpam euadat.* Verùm cum intel-

intellectus hoc iudicium speculatiuum præmit, *iudico probabilius esse aut minus probabile* (nihil refert, modò iudicet probabile) *carnis comestionem nunc esse licitam*, tum demùm concludit & decernit Conscientia, dicitque, *Certa sum ego, comestionem hanc seu actionem à me exerceri posse*, cùm id quod videtur probabile, prudenter operi dirigendo adhibeatur. Et sic apparet tandem, quòd sententia probabilis in ordine ad suum objectum, vti ajunt, siue in inquirendâ rei veritate sit fallibilis, & sic potest alterâ esse fallibilior. Verùm in ordine ad dirigendas actiones humanas si spectentur, omnes esse infallibiles, id est, infallibili ratione operibus moderandis à Conscientiâ adhiberi; & sic ex hac parte omnes esse pares & æquales, nullamque alteram infallibilitatis gradû vel minimo superare, aut etiam alteri cedere. Si igitur fallitur Conscientia circa objectum, non tamen fallitur vt est actionis ponendæ regula.

Vna opinio licet probabilior alterâ, non est tamen in dirigendâ actione infallibilior.

25.

Wendrockius in epist. 5. Nota 1. sect. 4. §. 1. circa finem.

Hinc patet manifestè, errasse Wendrockium turpiter, aut incautos fallere voluisse, cùm vt atrocius in hanc sententiam inuehatur, tanquam certum indubitatumque præstituat, quòd *qui minus probabilem opinionem, probabilius peccandi periculum eligat*. Tum indignitate rei commotus clamare incipit, *Quid aliud est contra Conscientiam agere, nisi sic agere?* quod vt probet syllogismum affert, quem, si diligentius attendatur, in scholis explosuri sint Logici. Sed id non ago. *Ille enim*, inquit, *vtique contra Conscientiam agit, qui id facit quod Conscientia iudicat non esse faciendum*. Ita est Wendrocki, sed vide vt legitima sit subsumptio. Ita pergit. *At cùm aliquis probabilius esse censet aliquid esse illicitum quàm licitum, vtique etiam probabilius esse censet fugiendum id esse quàm non fugiendum; non faciendum id esse quàm faciendum*. Hoc tu asseris Wendrocki, ego verò nego. Non enim probabilius esse censet non faciendam esse actionem: sed contrâ, statuit certò à se posse exhiberi, dum probabili ratione iudicat legem non obstringere. Quid jam concludes obsecro? *Qui ergo sic affectus est*, inquit, *et cum eo Conscientiæ iudicio illud ipsum nihilominus amplectitur et facit, id facit vtique quod potius (id est probabilius) non faciendum iudicat*. *Agit ergo contra lumen ac iudicium Conscientiæ suæ*. Iam ostensum est eum contra Conscientiæ iudicium nihil agere, cùm nihil agat nisi ex Conscientiæ dictamine certo & indubitato.

Respondetur syllogismo Wendrockij, quævis illegitima.

Conscientiam autem hoc iudicium ferre potuisse, jam satis superque est probatum. At syllogismum hunc Wendrockii afferre libuit, tum ut scrupulum qui menti posset inhære, clariùs rem exponendo, eximerem: tum ut ex hâc syllogismi formâ plane illegitimâ pateat, quàm insignis sit Logicus, qui omnes passim Theologos præ se contemnit.

§. IV.

PROPOSITIO IV.

Licitè operatur Conscientia ex probabili opinione, relicta tutâ, aut tutiori, etiam ubi ex hâc nullum adesse videtur agenti incommodum.

*Tutioram
semper se-
querentiam
esse senten-
tiam ali-
qui docent.*

Tertium hoc demum est opinionum certamen, in quo probabilis probabili quidem, sed magis tutæ opponitur. Nam ut probabile sit, in casu jam sæpius repetito, licitum esse vesci carnibus in horologiorum circa horam duodecimam diffidio, diuersisque, si fas sit dicere, campanarum sententiis; tamen qui carnibus vescitur, saltem materialis peccati periculo se exponit, cuius profus exors est is qui abstinet. Ac proinde cum hæc pars sit tutior, imò tutissima, hæc videtur in omnibus amplectenda. Nemini enim non in votis esse debet, peccatum, etiam cum potest, euitare.

*Sed qua m-
uis hoc
possit ali-
quando
esse consi-
lii, non
tamen est
præcepti.*

Fateor optanda foret res. Sed non omne id quod est optabile, illicò lege Diuinâ faciendum esse præcipitur. Sanè Corinthios omnes cælibem vitam instituere optabat Paulus, imò & volebat quodammodo, *Volo enim inquit omnes vos esse sicut meipsum*, id est cælibes; & tamen id quod optabat, præceptum non esse confitetur; de *virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Et quid si consilio virgo non fuerit obsecuta, an idcirco crimini erit obnoxia? minime, inquit Paulus, *Et si nupserit virgo, non peccauit.* Consilii itaque fit, materiale peccatum euitare. At nos quærimus modò, non quid consilium, sed quid præceptum ferat. Itaque, idque cum communissimâ

25.

1. Cor. 7.
v. 7.

v. 25.

v. 28.